

การจัดการความรู้ (knowledge management)

เรื่อง

เทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานด้านการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และ
กลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

โดย

คณะทำงานการจัดการความรู้
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่

องค์ความรู้เทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานด้านการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และ
กลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพ

๑. บทนำ

ในช่วงระยะเวลา ๔ - ๕ ที่ผ่านมา ภารกิจหลักของนักส่งเสริมสหกรณ์ ไม่เพียงแต่จะต้องทำหน้าที่ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาองค์กรรูปแบบสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร ให้เป็นสถาบันที่เข้มแข็ง สามารถอำนวยความสะดวกแก่มวลสมาชิกได้อย่างทั่วถึง แต่การปฏิบัติงานด้านการชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ถือเป็นภารกิจหลักอีกอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี จะต้องมีความกระฉับกระเฉงในสิ่งที่ต้องปฏิบัติ จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้านการชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้บรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ประเด็นปัญหาในการพัฒนาความรู้ ทักษะ ด้านการเลิก และชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้เกิดประสิทธิผล

ข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์เพื่อทราบถึงประเด็นปัญหา :

๑. จำนวนสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่เข้าข่ายเลิกตามกฎหมาย ปรากฏตามรายงานของผู้สอบบัญชีในปีงบประมาณที่ผ่านมา จำนวน **๗๔ แห่ง**
๒. จำนวนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดเชียงใหม่ ได้มีคำสั่ง/ประกาศ เลิก พร้อมทั้งแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีแล้ว แต่ยังไม่สามารถถอนชื่อออกจากทะเบียนได้ (ณ วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๙) จำนวน **๕๐ แห่ง**

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อค้นหาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ รวมถึงเทคนิควิธีการ จากผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ ถ่ายทอดออกมาเป็นองค์ความรู้ที่นำมาเปิดเผย รวมถึงรวบรวมมาเป็นประโยชน์ในการชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรได้อย่างถูกต้อง

๔. ขอบเขตของการจัดการองค์ความรู้

กระบวนการจัดการความรู้ เรื่อง เทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานด้านการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรให้มีประสิทธิผล ครั้งนี้ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อกลั่นกรองความรู้ จากผู้ชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งนำความรู้จากคู่มือเอกสารต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานชำระบัญชีต่อไป

๕. สรุปผลองค์ความรู้เรื่อง เทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานด้านการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร ให้มีประสิทธิผล

- ๕.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
- ๕.๒ ขั้นตอนและวิธีการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

๕.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

๕.๑.๑ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์

- ๑) พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓ ▶ ส่วนที่ ๕ ว่าด้วยการเลิกสหกรณ์ ▶ มาตรา ๗๐ - ๗๓ ▶ หมวด ๔ ว่าด้วย การชำระบัญชี ▶ มาตรา ๗๔ - ๘๙
- ๒) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๔๖ /๒๕๔๖ เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๒๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖

๓) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๓๐/๒๕๕๕ เรื่องแต่งตั้งรองนายทะเบียนสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และคำสั่งที่ ๑๓๑/๒๕๕๕ เรื่อง มอบอำนาจให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๕.๑.๒ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลิกและชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร

๑) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๗ ► หมวด ๔ ว่าด้วย การเลิกกลุ่มเกษตรกร
► มาตรา ๓๒ – ๓๓ ► มาตรา ๓๔ – ๓๕ ว่าด้วย การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร

๒) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๓๐/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งรองนายทะเบียนสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ และคำสั่งที่ ๑๓๑/๒๕๕๕ เรื่อง มอบอำนาจให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ สั่ง ณ วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๓) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๒๒๖/๒๕๔๘ เรื่อง มอบหมายให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ที่เกี่ยวกับการสั่งเลิกกลุ่มเกษตรกรและการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร สั่ง ณ วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๘

๔) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิก ประกาศ ณ วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

๕) ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เกษตรกรและสหกรณ์จังหวัดในฐานะนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกาศ ณ วันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๘

๕.๑.๓ กฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

- ๑) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- ๒) กฎหมายอาญา
- ๓) กฎหมายล้มละลาย
- ๔) กฎหมายที่ดิน

๕.๒ ขั้นตอนและวิธีการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

ก) ก่อนการเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

ขั้นตอนที่	เทคนิค/วิธีการ	หมายเหตุ
๑. การตรวจสอบสถานะสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	ตรวจสอบสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์กลุ่มเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์/คัดกรองสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่เข้าข่ายต้องเลิกตามกฎหมาย โดยการตรวจสอบไปยังเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่ดูแล ผนวกกับ รายงานจากผู้สอบบัญชีสหกรณ์ รวมถึงรายงานกิจการประจำปีและอื่น ๆ อาจโดยวิธีจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง ๒ ฝ่ายร่วมกัน คือ ทั้งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และผู้สอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่รวดเร็วและเป็นจริง	ควรดำเนินการภายในเดือนกันยายน/ตุลาคมของทุกปี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ในปีถัดไปได้
๒. แจ้งให้ได้แจ้งคำสั่ง นายทะเบียนที่จะสั่งเลิก	เมื่อทราบจำนวนและเป้าหมายสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่เข้าข่ายต้องเลิกตามกฎหมายแล้ว ให้แจ้งเป็นหนังสือลงนามโดยสหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ปฏิบัติการแทนนายทะเบียนสหกรณ์ไปยังสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายเพื่อแจ้งให้ทราบว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรนั้น ๆ เข้าข่ายต้องเลิกตามกฎหมาย สหกรณ์	จัดทำเป็นหนังสือสั่งการโดยกำหนดระยะเวลาให้ดำเนินการกรณีใด กรณีหนึ่ง ภายใน ๙๐ วัน นับแต่ได้รับหนังสือนี้ พร้อมทั้งรายงานกลับให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบในทันที (เอกสาร

	จังหวัดในฐานะนายทะเบียนสหกรณ์ ฯ ต้องสั่งเลิก ซึ่งหากสหกรณ์ประสงค์จะดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์ต่อไปให้จัดประชุมใหญ่เพื่อจัดทำแผนฟื้นฟูกิจการ หรือประชุมใหญ่เลิกกิจการ	ประกอบ ๑)
๓. คัดกรองสหกรณ์/กลุ่มฯ เป้าหมายที่ นายทะเบียนต้องใช้อำนาจทางปกครองเพื่อสั่งเลิก	เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่แจ้งตามหนังสือฉบับข้างต้นแล้ว สามารถสังเคราะห์ข้อมูลสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายออกมาได้ว่าสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายใดควรอยู่กลุ่มใด ซึ่งแยกได้ ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ ดังนี้ ๑) จำนวนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ต้องการฟื้นฟูกิจการ ๒) จำนวนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ต้องเลิกด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังนี้ - มีเหตุต้องเลิกตามที่กำหนดไว้ข้อบังคับ - มีจำนวนสมาชิกสหกรณ์น้อยกว่าสิบคน(กรณีสหกรณ์) - มีจำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกรน้อยกว่าสามสิบคนเป็นเวลาติดต่อกันเกินหนึ่งร้อยยี่สิบวัน(กรณีกลุ่มเกษตรกร) - ล้มละลาย - ที่ประชุมใหญ่มีมติให้เลิก ๓) จำนวนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ต้องสั่งเลิกตามกฎหมาย	

ข) ดำเนินการเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร

๑. การเลิกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร	<p>๑.๑ กรณีสหกรณ์ที่มีเหตุต้องเลิกตาม ๒</p> <p>- ให้สหกรณ์แจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนสหกรณ์ (สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์)ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เลิก (ม.๗๐ วรรคสองแห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๕๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</p> <p>- สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ปิดประกาศการเลิกสหกรณ์ดังกล่าวไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ ที่ทำการหน่วยส่งเสริมสหกรณ์,ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ เช่น เทศบาล,องค์การบริหารส่วนตำบล ,ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (ม.๗๐ วรรคท้ายแห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๕๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</p> <p>(เอกสารประกอบ ๓)</p> <p>๑.๒ กรณีกลุ่มเกษตรกรมีเหตุต้องเลิกตาม ๒</p> <p>- ให้กลุ่มเกษตรกรแจ้งเป็นหนังสือให้นายทะเบียนกลุ่ม</p>	ติดตามและกำชับให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่ดูแลดำเนินการภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเพื่อแนบเอกสารหลักฐานประกอบให้ครบถ้วน <u>เช่น ๑)สำเนา รายงานการประชุมใหญ่ในวาระที่เกี่ยวกับการเลิกกิจการ ๒)บันทึกการตรวจสอบเหตุแห่งการเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ๓)แบบแสดงความจำนงขอเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น(เอกสารประกอบ ๒)</u>
--	--	--

	<p>เกษตรกรประจำจังหวัดทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่เลิก โดยแจ้งผ่านมายังสำนักงานสหกรณ์จังหวัดซึ่งถือเป็นสำนักงานเลขานายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด (<u>ม.๓๒ วรรคสองแห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. ๒๕๔๗</u>)</p> <p>- นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดปิดประกาศการเลิกกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวไว้ที่สำนักงานกลุ่มเกษตรกรที่ทำการหน่วยส่งเสริมสหกรณ์, ที่ว่าการอำเภอ, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่กลุ่มเกษตรกรนั้นตั้งอยู่ เช่น เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น (<u>ม.๓๒ วรรคท้ายแห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗</u>) (<u>เอกสารประกอบ ๔</u>)</p> <p><u>๑.๓ กรณีสหกรณ์ที่มีเหตุต้องเลิกตาม ๓ ให้ดำเนินการดังนี้</u></p> <p>- ให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิกสหกรณ์ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเหตุแห่งการเลิกตามมาตรา ๗๑ แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ (<u>เอกสารประกอบ ๕</u>)</p>	<p>ตัวอย่างประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตาม<u>เอกสารประกอบ ๔</u></p> <p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตาม<u>เอกสารประกอบ ๕</u></p>
--	---	---

	<p><u>๑.๔ กรณีกลุ่มเกษตรกรมีเหตุต้องเลิกตาม ๓</u></p> <p>- ให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์สั่งเลิกกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามเหตุแห่งการเลิกตามมาตรา ๓๓ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกรพ.ศ. ๒๕๔๗ (<u>เอกสารประกอบ ๖</u>)</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตาม<u>เอกสารประกอบ ๖</u></p>
--	---	--

ค) การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

<p>๑. การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีสหกรณ์</p>	<p><u>๑.๑ การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ กรณีสหกรณ์มีเหตุต้องเลิกตาม ๒,๓</u></p> <p>- การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกตามเหตุ ๒,๓ ข้างต้น นอกจากล้มละลายให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี โดยได้รับความเห็นชอบจากสหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อดำเนินการชำระบัญชี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิก หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกเลิกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี (<u>ม.๗๕ วรรคแรกแห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๔๒</u>และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่ง/ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตาม<u>เอกสารประกอบ ๗</u></p>
--	---	---

	<p>- กรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี <u>ให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้ (ม.๗๕ วรรคสองแห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</u></p>	
<p>๒. การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีสหกรณ์</p>	<p>- เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควร หรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมด ร้องขออนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือก หรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้ (ม.๗๕ วรรคสามแห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตามเอกสารประกอบ ๘</p>
<p>๓. การประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีสหกรณ์</p>	<p>- เมื่อดำเนินการตามขั้นตอน ๕ และ ๖ แล้ว ให้นายทะเบียนสหกรณ์ปิดประกาศชื่อผู้ชำระบัญชีไว้สำนักงานสหกรณ์ ที่ทำการหน่วยส่งเสริมสหกรณ์, ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ เช่น เทศบาล, องค์การบริหารส่วนตำบล, ที่ทำการกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ให้ดำเนินการภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี (ม.๗๕ วรรคสี่แห่ง พ.ร.บ.สหกรณ์พ.ศ.๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๓)</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตามเอกสารประกอบ ๙</p>
<p>๔. การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร</p>	<p><u>๔.๑ การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรกรณีกลุ่มเกษตรกรมีเหตุต้องเลิกตาม ๒</u></p> <p>- การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกตามเหตุ ๒ ข้างต้น <u>นอกจากล้มละลาย</u> ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัด เพื่อดำเนินการชำระบัญชี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิก หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกเลิกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี (ม.๓๔ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗)</p> <p>- กรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี <u>ให้นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรประจำจังหวัดตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรได้ (ม.๓๔ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗)</u></p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตามเอกสารประกอบ ๑๐</p>
<p>๕ การเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร</p>	<p>- เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรเห็นสมควร หรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมด ร้องขออนายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกร นายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียน</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตามเอกสารประกอบ ๑๑</p>

	<p>กลุ่มเกษตรกรจะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือก หรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้(ม.๓๔ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗)</p>	
	<p><u>๕.๑ การแต่งตั้งและจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกร</u> <u>กรณีกลุ่มเกษตรกรมีเหตุต้องเลิกตาม ๓</u> - การชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรที่เลิกตามเหตุ ๓ ข้างต้นให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชี โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อดำเนินการชำระบัญชี ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิก หรือนับแต่วันที่</p>	<p>ตัวอย่างคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ปรากฏตามเอกสารประกอบ ๑๒</p>
	<p>คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกเลิกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี(ม.๓๔ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗)</p> <p>- กรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชี <u>ให้นายสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีกลุ่มเกษตรกรได้(ม.๓๔ แห่ง พ.ร.ฎ.ว่าด้วยกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.๒๕๔๗)</u></p>	

ง) การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

การปฏิบัติงานชำระบัญชีสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรมีการดำเนินการในหลายขั้นตอนเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ก่อนที่จะเลิก ไปจนถึงการเข้าสู่กระบวนการชำระบัญชีตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงขั้นจบกระบวนการชำระบัญชีซึ่งได้รวบรวมแนวความคิด จากประสบการณ์ของผู้ที่ผ่านการเป็นผู้ชำระบัญชีมาแล้วเพื่อให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชีใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานชำระบัญชีต่อไปโดยได้มีแนวทางปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

๑.กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่มีทรัพย์สินหลักฐานเอกสารส่งมอบ

ขั้นตอนการปฏิบัติ	แนวทางปฏิบัติ
การดำเนินการก่อนเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	
๑. เตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กระบวนการชำระบัญชี	๑. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมแนะนำให้สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่จะเลิกดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่กระบวนการ ชำระบัญชี โดย
	๑.๑ สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรจัดการทรัพย์สินหนี้สินให้เรียบร้อยก่อนที่จะเลิก
	- กรณีหนี้ค้างชำระและมีทรัพย์สินคงเหลือที่จะชำระหนี้ให้ดำเนินการชำระหนี้ให้เสร็จสิ้น
	- กรณีมีลูกหนี้ให้ดำเนินการติดตามเร่งรัดหนี้สินให้เสร็จสิ้น ถ้าไม่สามารถเรียกเก็บหนี้ได้ทันก่อนกำหนดวันเลิกกิจการให้จัดเตรียมเอกสารสัญญาของลูกหนี้ให้พร้อมและจัดทำทะเบียนลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน
	๑.๒ กำหนดวันที่จะเลิกกิจการเรียกประชุมใหญ่สมาชิก

<p>๑.๓ คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินการรวบรวมเอกสารสมุดบัญชีทรัพย์สินอื่นเพื่อมอบให้แก่ผู้ชำระบัญชี</p>	
<p>การดำเนินการหลังจากเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร</p>	
<p>๒. ขั้นตอนในการปฏิบัติงานชำระบัญชี</p>	
<p>๒.๑ การดำเนินการก่อนการปฏิบัติงานชำระบัญชี</p>	<p>๑. รับมอบสินทรัพย์ ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือแจ้งสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร (คณะกรรมการ/เจ้าหน้าที่) จัดทำบันทึกการรับมอบทรัพย์สินไว้เป็น หลักฐาน ได้แก่ เงินสด เงินฝากธนาคาร ทะเบียนลูกหนี้/เจ้าหนี้/หุ้น วัสดุอุปกรณ์เอกสารทางการเงินบัญชี</p>
<p>๒. ประกาศผู้ชำระบัญชีแจ้งการเลิกสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีจัดทำประกาศผู้ชำระบัญชีเพื่อแจ้งเจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้หรือผู้ประสงค์จะติดต่อกับสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรโดยติดไว้ที่ทำการของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร หรือติดประกาศในที่เปิดเผยให้สาธารณชนได้รับทราบ เช่นที่ว่าการอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนราชการภายในท้องถิ่น สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ในกรณีที่สหกรณ์มีทรัพย์สินเป็นเงินสด ให้จัดทำประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์อย่างน้อย ๒ วันติดต่อกัน</p>	
<p>๓. จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินเมื่อได้รับมอบเอกสารหลักฐานทางบัญชีรวมทั้งทรัพย์สินต่างๆ ผู้ชำระบัญชีดำเนินการจัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบ ทรัพย์สิน โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีให้ความเห็นปีล่าสุด (ก่อนการเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร)เป็นข้อมูลการตั้งยอดบัญชีในกระดาดำทำการงบการเงิน งบดุล งบกำไรขาดทุนงบต้นทุนขาย พร้อมรายละเอียดประกอบงบการเงินเสนอส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจรับรอง งบ เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจรับรองแล้ว ผู้ชำระบัญชีเรียกประชุมใหญ่สมาชิก เพื่อเสนองบดุลให้ที่ประชุมใหญ่พิจารณาอนุมัติงบการเงินเตรียมเข้าสู่ขั้นตอนการดำเนินงานระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี</p>	
<p>๒.๒ การดำเนินการระหว่างปฏิบัติการชำระบัญชี</p>	<p>๑. จัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน/หนี้สิน</p>
<p>- ชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้</p>	
<p>- ติดตามเร่งรัดหนี้สินกรณีที่มีลูกหนี้ค้างชำระ</p>	
<p>- จัดการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร รวบรวมเงินชำระหนี้แก่เจ้าหนี้กรณีทรัพย์สินคงเหลือมีหนี้ค้างชำระเมื่อจัดการชำระหนี้สินแล้วมีทรัพย์สิน (เงินสด) เหลืออยู่ให้ดำเนินการจ่ายคืนค่าหุ้น/ปันผล</p>	
<p>๒. จัดการเกี่ยวกับทุน</p>	
<p>- จ่ายคืนค่าหุ้นสมาชิกตามมูลค่าหุ้นที่ถืออยู่กรณีเงินสดคงเหลือไม่พอชำระหนี้ได้เต็มจำนวน ให้ทำการเฉลี่ยค่าหุ้น ให้หุ้นละเท่าๆ กันเพื่อจ่ายให้สมาชิกได้ครบทุกราย</p>	

	<p>- หลังจากจ่ายคืนค่าหุ้นให้สมาชิกได้เต็มมูลค่าแล้วยังมีเงินเหลือให้จ่ายปันผลสมาชิก กรณีผลการดำเนินงาน ปีก่อนเลกมีกำไรแต่ยังไม่มี การจัดสรรให้สมาชิกให้ทำการโอนบริจาคมให้สหกรณ์อื่นที่ยังดำเนินธุรกิจอยู่ หรือนำส่งสันนิบาตสหกรณ์ ตามมติที่ประชุมใหญ่เห็นชอบ</p>
	<p>- กรณีจ่ายค่าหุ้น/ปันผลให้สมาชิกได้ไม่ครบตามจำนวนที่จัดสรรให้ให้นำเงินวางไว้ที่นายทะเบียนเพื่อให้สมาชิกมาติดต่อรับคืนได้ในภายหลัง</p>
๒.๓ การดำเนินการภายหลังเสร็จสิ้นการชำระบัญชี	<p>๑. จัดทำสรุบบงบย่อของบัญชีที่ชำระเสร็จสิ้น ประกอบด้วย บัญชีรับ - จ่ายบัญชีเงินฝากธนาคาร บัญชีทุนเรือนหุ้น บัญชีเลิกกิจการ ตั้งแต่วันที่เริ่มต้นการชำระบัญชี (วันถัดจากวันที่ผู้สอบบัญชีรับรองงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน) จนถึงวันที่ชำระบัญชีเสร็จสิ้น</p> <p>๒. จัดทำรายงานการชำระบัญชีเพื่อแสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ไปอย่างใดนั้น เสนอผู้สอบบัญชีตรวจสอบพร้อมกับสรุบบงบย่อเมื่อผู้สอบบัญชีตรวจรับรองแล้ว นำเสนอนายทะเบียนพิจารณาถอนชื่อออกจากทะเบียนถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี</p>

๒.กรณีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีทรัพย์สินหลักฐานเอกสารส่งมอบ

เหตุ/ปัจจัยที่เกิด	แนวทางแก้ไข
การรับมอบทรัพย์สินสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรไม่มีทรัพย์สินหรือเอกสารส่งมอบ (เอกสารสูญหาย)	<p>คณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ทำบันทึกถ้อยคำรับรองพร้อมเหตุผลประกอบเพื่อให้เป็นหลักฐานของผู้ชำระบัญชีดำเนินการจัดหาข้อมูลในแต่ละกรณีเพื่อใช้ประกอบในการจัดทำงบการเงิน</p> <p>- หลักฐานทางบัญชี/งบการเงิน ติดต่อบริษัทตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ เพื่อขอสำเนางบการเงินปีล่าสุด (ก่อนการเลิกสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร)</p> <p>- บัญชีเงินฝากธนาคารดำเนินการแจ้งความ และติดต่อธนาคารเพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากธนาคาร</p>
สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีทรัพย์สินเป็นเงินสดเงินฝากธนาคาร แต่ไม่มีส่งมอบให้	<p>ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือแจ้งเป็นหลักฐานให้ส่งมอบทรัพย์สินโดยกำหนดเวลาให้ชัดเจน</p> <p>หากไม่มีส่งมอบให้หรือส่งมอบให้ไม่ครบตามจำนวนที่ปรากฏในหลักฐาน ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือให้รับสภาพหนี้พร้อมระบุเงื่อนไขในการส่งใช้โดยตั้งเป็นลูกหนี้เงินสดขาดบัญชีไว้กรณีไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขข้างต้น</p> <p>ผู้ชำระบัญชีอาจแจ้งความดำเนินคดีเพื่อเร่งรัดให้ทำการส่งมอบ</p>
สหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรมีเงินคงเหลือจ่ายคืนค่าหุ้นได้แต่ไม่มีหลักฐานทะเบียนหุ้น	<p>ผู้ชำระบัญช้นำส่งเงินจำนวนดังกล่าวให้นายทะเบียนเนื่องจากการจ่ายคืนค่าหุ้นจะต้องจ่ายตามหลักฐานทะเบียนหุ้นเท่านั้น</p>

๖.บทสรุป

๖.๑ ขั้นตอนการเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรเกษตรกร

ขั้นที่ ๑ ตรวจสอบ
ข้อมูล

ตรวจสอบ/วิเคราะห์สถานภาพการดำเนินงานของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่เข้าข่ายเลิก และเสนอรายงานต่อ นายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรเพื่อประกาศ/ออกคำสั่งเลิก

ขั้นที่ ๒ (ม.๗๕)

นายทะเบียนสหกรณ์/นายทะเบียนกลุ่มเกษตรกรเห็นชอบหรือแต่งตั้ง และประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชี

ขั้นที่ ๓ (ม.๗๕)

ปิดประกาศ ณ ที่ทำการสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร/ที่ว่าการอำเภอ/หน่วยฯ ภายใน ๑๔ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนจดทะเบียน

ขั้นที่ ๔ (ม.๗๘)

รับมอบทรัพย์สิน, สมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่น ๆ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ขั้นที่ ๕ (ม.๗๙)

ประกาศโฆษณาในหนังสือพิมพ์/เสียงตามสาย อย่างน้อย ๒ วัน ติดต่อกัน/แจ้งเป็นหนังสือถึงเจ้าหนี้ทุกรายภายใน ๓๐ วัน นับแต่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ขั้นที่ 6 (ม.80)

จัดทำงบดุลเสนอผู้สอบบัญชี ที่นายทะเบียนแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบงบดุลนั้น ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ขั้นที่ ๗ (ม.๘๐)

เมื่อผู้สอบฯรับรองงบแล้ว ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วจึงเสนอ นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ (กรณีที่ไม่ครบองค์ประชุมให้เสนอต่อ ผู้สอบบัญชีนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ)

ชั้นที่ ๘ (ม.
๘๑,๘๓,๘๔,๘๖และ
กฎหมายอื่นที่
เกี่ยวข้อง)

ดำเนินการชำระบัญชี

- จัดการทรัพย์สิน/หนี้สิน
- จัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์
- รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุก ๖ เดือนนับแต่วันที่เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สิน
- ดำเนินการเมื่อทรัพย์สินคงเหลือจากการชำระบัญชีตาม ม.๘๖ / ร้องขอต่อศาลให้ล้มละลาย(ม.๘๑(๗))

ชั้นที่ ๙ (ม.๘๘)

เมื่อชำระบัญชีเสร็จ

- ทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมรายงานย่อ เสนอต่อผู้สอบบัญชี
- เมื่อผู้สอบรับรองแล้ว ให้เสนอต่อ นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ ภายใน ๓๐ วัน
- นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ ถือเป็นที่สุด
- นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อออกจากทะเบียน

ชั้นที่ ๑๐ (ม.๘๘)

- ส่งมอบบรรดาสมาชิกบัญชี และเอกสารต่าง ๆ แก่ นายทะเบียนสหกรณ์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ
- นายทะเบียนสหกรณ์ รักษาเอกสารไว้อีก ๒ ปี นับแต่วันที่ถอนชื่อ

๖.๒ สรุปข้อแตกต่างในวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่มีและไม่มี

ทรัพย์สินหลักฐานเอกสารส่งมอบ

ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติที่สหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกรที่มีทรัพย์สินหลักฐาน เอกสารส่งมอบ	ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติที่สหกรณ์/ กลุ่มเกษตรกรที่ไม่มีทรัพย์สิน หลักฐานเอกสารส่งมอบ	ความแตกต่าง
๑.รับมอบทรัพย์สินพร้อมสมุดบัญชี และเอกสารต่าง ๆ	๑. เช่นเดียวกัน	
๒. ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ หรือช่องทางอื่น	๒. ประกาศเลิกและชำระบัญชีโดย เปิดเผย	ไม่ต้องประกาศโฆษณาทาง หนังสือพิมพ์ แต่ให้ประกาศโฆษณา ทางช่องทางอื่น โดยเปิดเผย
๓. ทำหนังสือแจ้งเจ้าหนี้และลูกหนี้	๓. เช่นเดียวกัน	
๔. จัดทำงบดุล(งบแสดงฐานะ การเงิน)ซึ่งผู้สอบบัญชีรับรองที่ ประชุมใหญ่/นายทะเบียนสหกรณ์/ ผู้สอบบัญชี/อนุมัติ แล้วแต่กรณี	๔. จัดทำงบดุลซึ่งผู้สอบบัญชีรับรอง กรณีจัดทำงบดุลได้ หากไม่สามารถ จัดทำงบดุลได้ให้จัดทำหนังสือ ตรวจสอบข้อเท็จจริงทางการเงิน หรือเกี่ยวกับการดำเนินงาน แล้ว เสนอให้ผู้สอบบัญชีรับรอง	ผู้ชำระบัญชีจัดทำหนังสือตรวจสอบ ข้อเท็จจริงเป็นหลักฐานและ ดำเนินการชำระบัญชีเท่าที่จำเป็น เพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น
๕. ดำเนินการชำระบัญชี	๕. เช่นเดียวกัน	
๖. ผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานย่อของ บัญชีที่ชำระ ได้แก่ บัญชี รับ-จ่าย พร้อมรายละเอียด ,บัญชีเงินฝาก ธนาคาร,บัญชีทุนเรือนหุ้น,บัญชีเลิก กิจการ	๖. เช่นเดียวกัน (ถ้ามี)	
๗. ไม่กำหนดระยะเวลาการชำระ บัญชีเสร็จสิ้น	๗. เช่นเดียวกัน ยกเว้นกลุ่ม เกษตรกรที่นายทะเบียนสหกรณ์สั่ง เลิกต้องดำเนินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้น ภายใน ๙๐ วัน	ถอนชื่อออกจากทะเบียนเร็วขึ้น

๗. ข้อเสนอนี้

๗.๑ ในการดำเนินการชำระบัญชี บางขั้นตอนต้องอาศัยความสามารถเฉพาะตัวในการประสานงานที่ดี หรือ อาศัยบารมีผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยประสานงาน หรือผู้ที่มีความอาวุโสในหน่วยงานของเราเองช่วยประสานงานกับบุคคลภายนอก

๗.๒ งานชำระบัญชีเปรียบเสมือนงานลับหรือ ฝ่่า,ฝิ่ง เป็นงานที่ไม่มีใครอยากทำ เพราะไม่มีค่าของงาน เป็นงานที่ไม่สร้างผลงานก้าวหน้าในการส่งเสริมสหกรณ์ ที่สำคัญ ต้องทำทุก ๆหน้าที่ในคน ๆเดียว คือ เป็นทั้ง พนักงานบัญชี,พนักงานสินเชื่อ,เป็นผู้จัดการ,เป็นโจทก์และจำเลยในศาล

๗.๓ การเป็นผู้ชำระบัญชีที่ดี

- ►► **ต้องมีใจสู้งาน,อดทน,อดกลั้น**ต่อบุคคลที่มีปัญหา
- ►► **ต้องมีธรรมะในใจ** ไมโลภ เพราะเป็นพนักงานบัญชีและการเงิน
- ►► **ต้องมีความรู้** ทั้งทางด้านกรบัญชี(พอสมควร) ทำงานการเงินได้ ความรู้ด้านกฎหมายสหกรณ์ รวมถึงกฎหมายแพ่งและอาญา
- ►► **ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี** มีความอ่อนน้อมถ่อมตน,มีการผ่อนสั้นผ่อนยาว

*****